

ارزیابی ترکیب بدنی و آمادگی قلبی - تنفسی دانش آموزان دختر و پسر سراسر کشور و تهیه نورم های ملی مربوطه

مجری: حمید محبی

عضو هیئت علمی دانشگاه گیلان - ۱۳۸۷

چکیده:

هدف: در پژوهش حاضر، میزان فعالیت بدنی مردان و زنان ۱۵ تا ۶۴ سال و عوامل مرتبط و موثر بر آن به تفکیک نوع، مدت، شدت و میزان کالری مصرفی مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفتند و هنجار ملی برای هریک از متغیرها تدوین و ارائه شد.

طرح پژوهش: تعداد ۳۷۰۰ مرد و زن ۱۵ تا ۶۴ سال از ۸ استان کشور به صورت تصادفی خوشه ای چندمرحله ای انتخاب و نمونه های این پیمایش ملی را تشکیل دادند. در این پژوهش متغیرهای موردنظر از طریق پرسشنامه محقق ساخته و پرسشنامه بوچارد و از طریق مصاحبه حضوری مورد بررسی قرار گرفتند. اعتبار و ضریب پایایی پرسشنامه ها قبل از توزیع مورد سنجش قرار گرفت. متغیرهای زمینه ای و مستقل پژوهش شامل سن، جنس، وضعیت تاهل، طبقه و منزلت اجتماعی، نگرش خانواده نسبت به ورزش، وضعیت سلامت جسمانی و روانی، میزان دسترسی به امکانات ورزشی به کمک جداول توزیع فراوانی، درصدها، نمودارها و آماره های مرکزی و شاخص های پراکندگی توصیف و ارائه شد. وضعیت فعالیت بدنی اقلار مختلف به تفکیک سن و جنسیت و به تفکیک نوع، تکرار و مدت فعالیت و سپس برحسب میزان کالری مصرفی محاسبه و ارائه شد. همچنین وضعیت هنجاربودن توزیع متغیرها نیز با استفاده از آزمون کولموگراف-اسمیرنوف محاسبه شد. برای تعیین رابطه یا تفاوت اثر عوامل مختلف بر فعالیت بدنی از آزمون خی دو و شاخص های آماری مرتبط با آن استفاده شد. برای تعیین روابط بین متغیرها و تفاوت بین گروه ها نیز از آزمون مقایسه میانگین ها برای دو گروه مستقل، تحلیل واریانس و آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

یافته ها: نتایج حاصل از محاسبه ضریب ثبات نتایج بین آزمون ها، پایایی بالاتر از ۸۰ درصد را در کلیه متغیرها و شاخص های پژوهش نشان داد. همچنین محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای شاخص های نگرش سنج لیکرتی حکایت از مقدار قابل قبول بالاتر از ۸۶ درصد بود. در این پژوهش میانگین و انحراف معیار متغیرهای سن، قد و وزن برای مردان و زنان ۱۵ تا ۶۴ سال به ترتیب $(13/1 \pm 73/6)$ و $(12/6 \pm 32/2)$ سال، $(174 \pm 7/4)$ و $(161/7 \pm 6/4)$ سانتی متر) و $(11/6 \pm 73/3)$ و $(11/4 \pm 64/3)$ کیلوگرم) بود. ۴۲/۹ درصد نمونه ها در این پژوهش مجرد و ۵۷/۱ درصد متاهل بودند. وضعیت اشتغال نمونه ها نشان داد که ۳۸/۴ درصد شاغل و ۶۱/۶ درصد غیرشاغل می باشند و بیشترین مقدار اشتغال (۵۹/۳ درصد) در بین میانسالان (۳۰-۴۹ سال) مشاهده شد. در بین شاغلین ۴۳ درصد دارای مشاغل سخت بدنی، ۴۰ درصد متوسط و بیش از ۱۴ درصد دارای مشاغل سبک بودند. مدت اشتغال به کار در شبانه روز برای مردان و زنان شاغل به ترتیب ۸/۹۶ و ۷/۳۳ ساعت بود. همچنین، نتایج نشان داد که ۳۰/۶ درصد از مردان و ۴۰/۶ درصد از زنان ورزش نمی کنند و حتی ۲/۳ درصد از آنان علاقه ای به ورزش کردن ندارند. بر اساس نتایج ۴/۵ درصد از مردان و ۳/۶ درصد

از زنان ۱۵ تا ۶۴ سال ایرانی به صورت مستمر ورزش می کنند در حالی که ۱۶/۵ درصد از مردان و ۸/۵ درصد از زنان ورزش غیرمستمر دارند. اطلاعات مربوط به میزان شرکت در رشته های ورزشی مورد علاقه نشان داد ۹/۶ درصد افراد هر روز، ۲۲/۲ درصد دو تا سه بار در هفته، ۱۲/۸ درصد یکبار در هفته، ۶/۸ درصد دو تا سه بار در ماه، ۷ درصد یکبار در ماه و ۲۰ درصد چندبار در سال به ورزش مورد علاقه خود می پردازند. اطلاعات مربوط به شدت ورزش کردن نشان داد که با افزایش سن شدت ورزش کاهش می یابد. بر اساس نتایج این پژوهش مشخص شد که مهمترین مشکلات و موانع بر سر راه ورزش کردن در جامعه کمبود وقت، کمبود امکانات ورزشی، مشکلات مادی، نداشتن حوصله و انگیزه و دوری مسافت گزارش شده است.

نتایج همچنین نشان داد که میانگین مدت فعالیت بدنی در شبانه روز برای مردان و زنان به ترتیب در فعالیت های بسیار سبک ۱۸/۴۳ و ۱۹/۷۳ ساعت، سبک ۴/۵۶ و ۳/۷۷ ساعت، متوسط ۰/۶۱ و ۰/۴۶ ساعت و شدید ۰/۴ و ۰/۰۴ ساعت بود. همچنین، میانگین کالری مصرفی در شبانه روز برای مردان به ترتیب برای فعالیت های سبک ۱۸۱۱ و ۱۷۲۶ کیلوکالری، سبک ۱۰۲۵ و ۷۲۲ کیلوکالری، متوسط ۲۰۸ و ۱۲۲ کیلوکالری و شدید ۲۲۳ و ۲۵ کیلوکالری بود. به طور کلی نتایج نشان داد که کالری مصرفی مردان بیش از زنان است و کالری مصرفی مردان و زنان واقع در سنین میانسالی در اغلب موارد بیش از کالری مصرفی سایر گروه های سنی می باشد ($p < 0/05$). خلاصه نتایج مربوط به آزمون فرض ها نشان داد که میزان فعالیت بدنی افراد با سن، قد، وزن، سختی مشاغل، امکانات ورزشی منزل و محله مسکونی رابطه مستقیم وجود دارد ($p < 0/05$). همچنین، بین میزان احساس نگرانی نسبت به سلامت جسمانی و روانی و میزان فعالیت بدنی نیز رابطه معنی دار مشاهده شد ($p < 0/05$).

نتیجه گیری: مدارک علمی دلالت بر این مطلب دارد که عدم فعالیت بدنی عمده ترین عامل خطر برای بیماری های قلبی عروقی است و فعالیت بدنی منظم در سطح متوسط فواید مربوط به سلامتی را به طور موثری تضمین می کند. متأسفانه، اغلب افراد در کشور فعالیت بدنی محدود و کمی دارند و یا فعالیت بدنی مربوط به شرکت منظم در فعالیت های ورزشی در زندگی روزانه آنها جایی ندارد. اگرچه با توجه به نقاط درصدی بخشی از افراد در منطقه مناسب برای سلامتی قرار دارند اما میزان آن کم است. افراد جامعه ایرانی باید در فعالیت بدنی منظم در سطح مناسبی که ظرفیت آنها اجازه می دهد و مورد علاقه آنهاست شرکت کنند. تمامی افراد باید به نحوی برنامه ریزی کنند تا به هدف موردنظر در فعالیت بدنی که حداقل ۳۰ دقیقه فعالیت بدنی با شدت متوسط در اکثر روزهای هفته است، برسند. افرادی که تمایل به استفاده بیشتر از فواید مربوط به سلامتی فعالیت بدنی دارند باید میزان فعالیت بدنی خود را از نظر مدت و شدت آن افزایش دهند. در حال حاضر مشکلات اقتصادی، کمبود امکانات و عدم دسترسی به فضاهای ورزشی به عنوان مهمترین عوامل بازدارنده در فعالیت بدنی کشور محسوب می شوند.

واژگان کلیدی: فعالیت بدنی، هنجار ملی، انرژی مصرفی، شدت و مدت ورزش.